

Sammanfattning av regionala diskussioner i hembygdsförbunden

I denna sammanfattning av regionala diskussioner med hembygdsföreningar har vi grupperat resultaten under samma tematik som arbetsgrupperna har varit organiserade. Det har berört frågan om verksamheten, att aktivt vara med och forma föreningens identitet och varumärke, samt att effektivisera demokratiska processer och kommunikationsflödet mellan organisationens olika nivåer. Till grund för sammanfattningen ligger 6 workshops i Södermanland, Halland, Stockholm, Gästrik/Hälsingland, Västernorrland, Norrbotten samt en rapport från regionförbundet i Västmanlands Hembygdsförbund och Fornminnesförening. Materialet från dessa workshops finns även att ta del av separat.

1. Verksamheten – hur ska vi arbeta?

De regionala diskussionerna visar ett tydligt behov av att utveckla de lokala arbetssätten. Föreningarna vill våga bryta invanda mönster, nå nya målgrupper och minska den administrativa belastningen för att kunna lägga mer tid på verksamhet och engagemang.

Förnyelse och nya målgrupper

Ett genomgående tema är behovet av förnyring. Det är svårt att nå barn och unga, men många ser detta som en nyckel till att även engagera föräldrar och äldre generationer.

Flera exempel lyfts fram:

- praktiskt lärande där besökare får ”göra och prova på” (hantverk, bak i storugn, slåtter med mera)
- samarbete med skolor genom studiebesök på museer och hembygdsgårdar
- start av ungdomsgrupper
- aktiviteter som knyter an till samtida intressen, till exempel EPA-träffar eller digitala spel

Genom att kombinera traditionella kunskaper med nya uttryck kan verksamheten upplevas som både relevant och levande.

Styrelsearbete och samverkan

Styrelsearbetet behöver utvecklas för att bli mer engagerande och mindre mötestungt. En bredare, mer arbetande styrelse med tydligt fördelat ansvar lyfts fram som en framgångsfaktor.

Samverkan med andra lokala aktörer är central, exempelvis skolor, idrottsföreningar, släktforskare och studieförbund. Genom samarbete stärks både kompetens, arbetskraft och verksamhetens bredd.

Samhällsrelevans, inkludering och beredskap

Föreningarna vill vara en aktiv del av samhällsutvecklingen. Ett särskilt viktigt område är krisberedskap, där hembygdsgården kan fungera som trygghetspunkt och plats för lokal kunskap om exempelvis matförvaring, vatten, odling och uppvärmning.

Inkludering av nya svenskar är också ett prioriterat område. Förslag som lyfts är språkcaféer, information på fler språk och att bjuda in nyanlända att dela berättelser om sina egna hembygder, mat och kultur. Hembygdsföreningen ses som en naturlig mötesplats för olika erfarenheter och generationer.

Utmaningar

Administration, fastighetsförvaltning och ekonomiska frågor tar mycket tid och kraft. Det finns ett uttalat behov av stöd kring bidragsansökningar och finansiering för att frigöra resurser till utvecklingsarbete.

2. Varumärket – bilden av oss

Föreningarna upplever att bilden av hembygdsrörelsen ofta är föråldrad. Ett aktivt varumärkesarbete ses som nödvändigt för att uppfattas som en modern och relevant samhällsaktör.

Från ”mossigt” till levande folkrörelse

Många vill bort från bilden av hembygdsföreningen som en verksamhet för enbart äldre eller som en samling av gamla föremål. I stället vill man uppfattas som:

- kreativ och inkluderande
- öppen för alla åldrar
- en folkrörelse med betydelse för hela samhället

Det lokala kulturarvet ska spegla dåtid, nutid och framtid.

Namn och identitet

Frågan om ett eventuellt namnbyte för riksförbundet väcker både intresse och tveksamhet. Begreppet ”hembygd” upplevs som både förankrat och positivt, men samtidigt sprunget ur en annan tid. Det finns en önskan om fortsatt dialog om rörelsens identitet och målgrupper.

Synlighet och kommunikation

För att stärka varumärket behöver föreningarna bli bättre på att visa vad de faktiskt gör. Många aktiviteter är okända för allmänheten.

Sociala medier, lokal press och digitala plattformar lyfts fram som viktiga verktyg. Att koppla kulturarvet till framtids- och samhällsfrågor ökar relevansen och intresset.

3. Organisation och demokratiska processer

Rörelsens struktur med lokal, regional och nationell nivå upplevs i grunden som fungerande. Samtidigt efterfrågas tydligare roller, bättre kommunikation och mer synliga styrelser.

Roller och ansvar

De regionala förbunden ses som en avgörande länk mellan lokala föreningar och riksförbundet, med sin lokalkännedom och förmåga att skapa nätverk och mötesplatser.

Riksförbundet förväntas främst:

- samordna nationella nätverk
- fungera som remissinstans
- sprida inspiration och goda exempel

Styrelserna på alla nivåer behöver tydligare visa sitt arbete, så att fokus inte enbart hamnar på kansliernas verksamhet.

Kommunikation och mötesformer

Bristande kommunikation är en återkommande utmaning. Ett gemensamt medlemsregister ses som ett viktigt verktyg framåt.

Fysiska möten är avgörande för gemenskap och erfarenhetsutbyte, medan digitala möten fungerar som ett viktigt komplement. Regionala veckobrev lyfts fram som en god modell för sammanhållning.

Demokrati och resurser

Föreningarna vill ha större tydlighet kring vad medlemsavgiften ger tillbaka. Tidpunkten för riksförbundets stämmor upplevs som problematisk då den försvårar beredning av motioner.

Det finns också ett förslag om att riksförbundet initierar en folkbildande satsning om föreningsdemokratins betydelse i samhället.

Konsulenternas betydelse

Exempel från regioner med heltidsanställda konsulenter visar att rollen är mycket viktig för samordning och utveckling. Samtidigt betonas att konsumenten inte kan ersätta ideellt engagemang och en aktiv, synlig styrelse.

Sammanfattningsvis visar de regionala diskussionerna att hembygdsföreningarna skapar mervärden långt utöver bevarandet av historia. Genom att vara mötesplatser, bärare av lokal kunskap och aktörer i samhällsutvecklingen kan hembygdsrörelsen stärka demokrati, inkludering och framtidstro i hela landet.